

JONAS ALEKSA: ASMENYBĖ, VEIKLA IR ĮSIPAREIGOJIMAI MOKSLUI

Anelė Vosyliūtė

Lietuvos socialinių tyrimų centras

Sociologijos institutas

Anotacija

Straipsnyje stengiamasi apibrėžti iškilus Nepriklausomos Lietuvos mokslo ir valstybės veikėjo Jono Aleksos (1879–1955) asmenybės bruožus, veiklą ir mokslines idėjas. Talentingas žemės ūkio specialistas, kovotojas už Lietuvos ūkio atkūrimą tarpukariu, jis nuolat mąstė apie įvairius tautos, materialinės ir dvasinės kultūros aspektus. Svarbus jo uždavinys buvo ūkininkų visuomenės kūrimas, žemės ūkio reformos realizavimas. Jam rūpėjo krašto tarpautinė ir vidaus padėtis, žemdirbių visuomenės vystymasis. Sovietiniais metais už pasiaukojamą veiklą tautos labui buvo ištremtas į Sibirą. Įsigilinimas į agrarinius dalykus ir socialinius santykius (Maskvoje studijavo socialinius mokslus) leidžia J. Aleksą priskirti kaimo sociologijos kūrėjams. Straipsnyje autorė nagrinėja jo idėjas, atskleidžia požiūrį į kaimo tyrimo ypatumus. J. Aleksa savo konkrečiais ir teoriniais darbais nuolat ieškojo tautinės lietuvių žemdirbio būties esmės.

Pagrindiniai žodžiai: tautinė sąmonė, asmenybės bruožai, žemdirbių visuomenės lyderis, moksliniai interesai.

Įvadas

J. Aleksos kaip politiko ir mokslininko įnašas į krašto kultūrą yra labai ryškus, tačiau kai kurie jo darbai dar mažai nagrinėti. Kupinas optimizmo jis tvirtai tikėjo gražia krašto ateitimi, suprato ir pabrėžė žemdirbių švietimo uždavinius. Kaip savo laikmečio kultūros ir visuomenės veikėjas, jis tiesė ateities kelius bendruomenių žmonėms, ieškojo būdų jų profesiniam ir tautiniam identitetui išvystyti ir išlaikyti. Tai ypač svarbu siekiant įtvirtinti šiandieninį krašto žmonių identitetą, sumažinti migraciją. Visas šio aktyvaus žmogaus, visuomenės autoriteto gyvenimas siejosi su Lietuvos žemdirbio būties gerinimo reikalais ir apmąstymais. Žemdirbių būtį jis tapatino su krašto kultūra, jos išsaugojimo būtinumu (ypač žemdirbiškos būties ir kalbos). Emocinį jo prisirišimą prie tautos, žemės ir kultūros rodo jo atsidavimas darbui, siekimas būti lyderiu, pasišventusiu visuomenei autoritetu. Lietuvių prisirišimas prie žemės jam buvo svarbiausia vertybė, galinti išsaugoti dorą, tikėjimą ir tautos tęstinumą. Žemdirbio būtis jam rodėsi kaip galinti išsaugoti krašto vertybinius parametrus, Lietuvos valstybės žmonių įsipareigojimus praeičiai ir ateities egzistencijai. Meilė kraštui jaudino jo širdį, nebijančią kalėjimų nei tremčių, gresiančių už lietuvių teigimą.

Apie J. Aleksą rašė V. Aleksa (1999), M. Treinys

(1999), V. Kazlauskienė (2000), J. Jasaitis (2010, 2011), A. Motuzas (2011) ir kt. Vienas šios garsios asmenybės tyrinėtojų ir atminties apie jo veiklą bei gyvenimą gaivintojų ir puoselėtojų, kasmetinių mokslo konferencijų Šiaulių universitete organizatorius J. Jasaitis rašo: „J. Aleksa ypač pabrėžė savarankiško verslo savininko vaidmenį ekonomikoje, išryškindamas smulkaus ir vidutinio ūkio pranašumą prieš stambųjį: „Šiuo atveju viena svarbiausių, gal ir pati svarbiausių ji vieta priklauso darbo didesniai produktingumui“ (Jasaitis, 2011).

Tyrimo objektas – kai kurių J. Aleksos (žemės ūkio ekonomikos specialisto, teoretiko, valstybininko, filosofo, sociologo) asmenybės bruožų, įvairiapusės veiklos, tarnavimo tautai ir įvairių jo patyrimo elementų analizė.

Tyrimo tikslas – atskleisti J. Aleksos nuostatų, socialinių ryšių, gyvenimo būdo bruožų, socialinių ir egzistencinių problemų (išbuvo Vokietijos ir Sovietų Sąjungos lageriuose, Sibiro tremtyje) aspektus.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) tyrinėti jo asmenybės kaip lyderio vystymosi bruožus;
- 2) analizuoti J. Aleksos sąsajas su žemdirbių visuomenės vertybėmis.

Straipsnio autorė siekia pateikti jo tautos ir krašto padėties įvertinimą, parodyti J. Aleksos darbų vertinimą ir savitumą. Straipsnyje naudojami kokybiniai metodai: prisiminimai apie jį, jo raštų medžiaga (paliko daug idėjų ir svarstymų), teorinė literatūra, autorės įžvalgos, egzistencinė prieiga, kokybinė analizė.

Asmenybės galia

Individualistinėje žmogaus sampratoje pabrėžiamas žmogaus pasiryžimas stiprinti savo asmenį, veiklą, kūrybą, labiau veikti savo likimą. XIX–XX a. filosofai kvietė žmogų tapti kultūriškai aktyviu, ieškoti savo esmės, kultūrinės didybės, kurti profesionalumą, atskleisti savo valdžią gamtai, įprasinti egzistencinį pašaukimą. Kaip rašo V. Aleksa, jis buvo pabrėžęs, kad „savo gyvenimo tikslu laikas lietuvių tautos savimonės žadinimą, pavyzdinę ir modernų žemės ūkio sutvarkymą. Jo nuomone, tik tai gali būti atsikūrusios Lietuvos valstybės materialinės gerovės ir visų turtų pamatas“ (Aleksa, 1999, p. 11).

Žvelgiant į J. Aleksos nuveiktus reikšmingus darbus, svarbu, kad visuomenėje atsirastų vis naujų lyderių, be to, būtų iškeliamos ir parodomos praeities iškilų žmonių asmenybės. Svarbi lyderio savybė yra atidumas tiek savo asmenybei (tai pasiekama reflektuojant, tyrinėjant vidinį pasaulį, santykius su žmonėmis), tiek išiklausymas į aplinką ir kitus žmones, kultūros paveldą. Reikia suvokti, ką galvoja, kaip elgiasi kiti, ar jiems priimtini vadovo veiksmai ir nuostatos, suvokti savo kaip lyderio įtaką. Atidumas yra stiprinantis vadovo ir grupės narių santalką ryšys; tai supratingumo (praktinės išminties, kitų žmonių supratimo geba) pagrindas. Reikia atkreipti dėmesį į pačių lyderių būklę, jų sunkumus, galimas krizes. Naujoviškų organizacijų modelius gali stimuliuoti tik kūrybiški, darnūs lyderiai, kurie, nepaisant šių dienų problemų, bėdų ir sunkumų, ieško naujų galimybių, kitiems įkvepia viltį baimės akivaizdoje, skatina judėti į priekį. Pasak R. Boyatzis ir A. McKee (2006), „lyderiai paaugėja didelę dalį asmeninio gyvenimo, išgyvena sunkumus ir kliūtis, išbandymus ir galimybes, jausdami empatiją bei užuojautą žmonėms, kuriems jie vadovauja ir tarnauja“. Lyderystės reiškinio tyrinėtojai pabrėžia, kad ši veikla susijusi su stresais, valdžios ir įtakos poreikiais, pasiaukojimo sindromu, dažnai – ir konfliktais. Visa tai gali sukelti destruktivumą, didesnes ar mažesnes krizes, nedarną.

J. Aleksa, dar būdamas studentu, dalyvavo visuomeniniame jaunimo judėjime. Po Nepriklausomybės paskelbimo ėmėsi žemdirbių švietimo veiklos, pirmasis lietuviškai išspausdino knygelę apie gyvulininkystę. Jam buvo svarbu dalyvauti valdymo darbe, kad galėtų teigiama linkme pakreipti žmonių gyvenimą. J. Aleksą 1991 m. V. Lukoševičius apibūdino taip: „Rašė daugiausia žemės ūkio ir ekonominės politikos klausimais. Savo veikaluose propagavo agrarinę korporatyvizmą, pasisakė už ypatingos „ūkininkų visuomenės“ sukūrimą Lietuvoje. Stengėsi pagrįsti tezę, kad kapitalizmo raida Lietuvoje yra neišvengiama, įrodinėjo, jog tai natūralus ir būtinas procesas. Buvo tautininkiškų pažiūrų“ (Lukoševičius, 1991, p. 18).

Iki šiol J. Aleksos moksliniai darbai ir veikla, egzistenciniai gyvenimo vingiai dar mažai tyrinėti, mažai kas įtraukta į šiuolaikinio visuomenės mokslo kontekstus.

Lyderio vaidmuo

J. Aleksa paliko ekonomikos ir jos istorijos, sociologijos ir filosofijos mokslų darbų. J. Aleksai, kaip ir Vydūnui, S. Šalkauskui, A. Maceinai, J. Girniui, rūpėjo klausimas, kodėl lietuvių tauta niekad nėra buvusi tuo, kuo ji galėjo būti. Iš J. Aleksos gyvenimo matyti, kad jis ne tik svarstė, bet nuolat budėjo tautos sargyboje ir telkė tam tikslui tautiečius, kaip rašo jo darbų tyrinėtojai V. Aleksa, V. Kazlauskienė, M. Treinys ir kt. Svarbūs ir šiuolaikinei visuomeninei sąmonės ugdymo būdai, požiūris į tautiškumą ir kultūrą. J. Aleksos,

kaip visuomenės lyderio, tikslas – suburti tautiečius, jaučiančius tautos irimo pavojų, trokštančius įgauti vilties ir optimizmo netikrumo ir galimo pralaimėjimo akivaizdoje. Savo veiklą jis buvo nukreipęs kelti garbėn lietuviškumą, parodyti kultūros vertingumą, savitumą, patrauklumą. J. Aleksos šeima – Suvalkijos krašto kultūriniai reprezentantai ir lyderiai – įsisavino ir skleidė to meto civilizacinę pažangą, kultūrinę ir vertybes.

J. Aleksos gyvenimo veiksmai rodo, kaip didėjo jo kūrybiškumas, vystėsi asmenybės pilnumas, plėtėsi jo interesų ribos. Beje, jis domėjosi ir filosofija – L. Šestovo, V. Solovjovo, F. Dostojevskio ir kitų idėjomis.

Žmogaus pažanga ir vystymasis – tai didesnis išmanymas, patirtis, tapimas tvirtesniu. Jis ypač vertina džiaugsmo pojūtį, lygina jį patiriantį žmogų su tobulesne, aukštesnio žmogiškumo asmenybe. Tais rūšiais metais, po niokojančio Pirmojo pasaulinio karo, krašte ypač reikėjo išvystytos intelektualinės vyrų kultūros, kurioje buvo galima rasti daug pirmieviškų, novatoriškų elementų (įvairių profesijų įsisavinimo, dalyvavimo valdyme, politikoje), o moterys, išlaikydamos savitumą, užsiėmė šeimos auklėjimu, namų aplinkos kūrimu.

Asmenybė – tai įvairių savybių kompleksas, kuriam priklauso tokie elementai kaip žmogaus charakteris, veikla, įvaizdis, gebėjimas bendrauti, daryti įtaką darbo srityje, įkvėpti kitus, charizmos turėjimas. J. Aleksos vyriškumas – tai naujų kelių profesiniame ir socialiniame gyvenime pasirinkimas, lyderio pozicija, moralumas, etoso supratimas, žmogaus teisių gerbimas, dorumas bendraujant su žmonėmis, lojalumas, gyvenimo kelyje sutiktų asmenų vertybių gerbimas. Įsipareigojimas tautos ir valstybės svarbiems darbams reikalavo ir fizinės bei dvasinės energijos (geros sveikatos, stipraus kūno, ištvermės). Patriotizmas, solidarumo raiška savo tautai ir valstybei buvo svarbus sąlygiško atsidavimo motyvas. Asmenybė – tai charakteris, būseną, elgesys, laikysena, įvaizdis, gebėjimas bendrauti, inspiuoti, motyvuoti žmones, charizma.

Visa jo veikla priminė kitą ryškų krašto lyderį, filosofą ir dramaturgą Vydūną, kurį domino asmenybės būvis, jo sąmonė ir vystymasis. Vydūnas rašė: „Žmogaus asmenybės galios spindi per jo sąmonės turinį tolyn į viso gyvenimo gilybes. Sau pasaulio supratimą įgydamas, žmogus minčių galias, toliau ir jausmų-geismų ir pagaliau kūno jėgas sukelia“ (Vydūnas, 1990, t. 1, p. 257). Vydūnas tyrinėjo dvasinę žmogaus sferą, jos raidą, galimybę būti tobulesniu; jam rūpėjo, kas sudaro asmenybės pažangą, kurią apibrėžė kaip „savęs – žinojimo, sąžinės – įgijimas. Dvasia, kuri žemesnėse Visumos srityse nuskenusi yra nežinojime, žmoguje pradeda atsigausti; ir kiekviename žmoguje ji lyg naują vidurį įgyja“ (Vydūnas, 1990, p. 47).

J. Aleksa išaugo stiprių žmonių šeimoje. Šioje giminėje buvo gerbiama tradicinė šeima, ūkiniai pasiekimai, krašto kultūra. Pagarbos moterims reikalingumą

teigia ir religinės (katalikų) bendrijos poreikiai. Dar prieškarėje buvo suformuluotos katalikiškos filosofo E. Mounier nuostatos (1936), kuriose atsispindi santuokinės ištikimybės idėjos, atsidavimas vaikų auklėjimui. Turtingoje, tvarkingoje, darbščioje suvalkiečių ūkininkų šeimoje motina skiepijo liaudies tradicijas. Abu tėvai skatino vaikus (ir tam sudarė sąlygas) siekti išsimokslinimo, aukštesnio statuso. J. Aleksa gyveno tautiškai nusiteikusioje aplinkoje; jo giminėje ir aplinkoje sklandė pasakojimai apie XIX a. sukilimų įvykius – trėmimus, areštus. Ne vienas giminaičių (Julius Aleksa, Konstantinas Aleksa) darbavosi lietuviškoje spaudoje.

Krikščioniškos tradicijos normų interpretacija ir iš šiandieninių pozicijų leidžia suvokti, kad moteris turi gerbti ir mylėti vyrą, saugoti namus, šeimos narius. Išryškėja, kad turtingesnė ir aukštesnio statuso moteris ne tik turi kurti gražią aplinką, būti gražios išvaizdos, bet svarbiausia – formuoti ir vyrą. Tuo laiku į Lietuvos inteligentiškas šeimas jau skverbiasi europietiškos egalitarizmo idėjos: moters funkcijos šioje koncepcijoje ypač svarbios ir įvairios. Ji ir mylinti, ir romantiška, įsijautusi į vyro (sutuoktinio) jausmus ir dalykinius reikalus, ūkio šeiminingė ir tvarkytoja, vaikų auklėtoja. Ypač tai buvo būdinga tokios aukštesnės kilmės, krikščionišką poziciją užimančioms moterims kaip J. Aleksos motinai Uršulei Aleksienei.

Tuo metu vyrų kultūra reprezentuoja aukštąjį krašto sluoksnį (profesine, išsimokslino prasme). Čia galima rasti daug pirmeiviškų, novatoriškų elementų, dalyvavimo valdyme, politikoje. Moteris kūrė aurinę, kultūrinę aplinką, išlaikydamos savitumą ir tradicijas įvairioje veikloje ir kultūroje vis dar pagal vyrų sukurtus ar iš kitų šalių perimtus kultūrinius modelius. Ypač pagarbą ir aukštus vertinimus žemesnio statuso vyrai pelno ir už sunkius fizinius darbus, įvairių technologijų kūrimą ir jų įsisavinimą, o moteris aktyviau dalyvauja visuomenės narių socializacijos, globos, slaugos procesuose, tvarkant šeimos reikalus.

Visais laikais svarbu, kad visuomenėje atsirastų vis naujų lyderių, be to, būtų iškeliami ir parodomi praeities iškilii žmonių asmenybės bruožai. Ryškiems žmonėms apibudinti tinka ir Nietszches žodžiai: „Didūs žmonės, kaip ir didūs laikai, yra sprogstamosios medžiagos, kuriose sukaupia milžiniška jėga; istoriškai ir fiziologiškai jų prielaida visada yra ta, kad ilgai buvo kaupiama, renkama, taupoma ir saugoma, kad ilgai nebuvo jokio sprogo. Jei įtampa masėse pasidarė per didelė, pakanka masėse menkiausio postūmio, į pasaulį. Didieji žmonės yra būtini, laikas, kai jie pasirodo – atsitiktinis, kad jie visada tampa epochos viešpačiais, tai priklauso tik nuo to, jog jie yra stipresni, vyresni, jog ilgiau kaupėsi tai, kas juos iškėlė“ (Nyčė, 199, p. 572). Pasak Vydūno, tokio žmogaus sąmonė spindi kaip pati saulė. Sąmoningas jis yra lig dugno savo asmenybės. Jo išmanymas šviesina ir tamsiausius bei kiečiausius dalykus. J. Aleksa buvo stiprus žmogus, siekęs savo raiškos, nepriklausomumo.

Kaimo tyrimo ypatumo klausimu

J. Aleksa buvo ir bendruomenės žmogus, kūrė naujus leidinius, organizavo įvairias draugijas, siekė visko nors naujo. Studijavo įvairiuose universitetuose (Maskvos, Varšuvos), įsisavindavo naujus mokslo dalykus. Išsimokslinimas darė J. Aleksą stipria, stabilia, visapusiška asmenybe, leido jo sąmonei atsiremti į kelių kraštų ir tautų idėjas. Sutikti autoritetai, jų buvimas reiškė jam socializaciją visuomenėje, jo susiliejamą su kelių tautų ir profesionalų patyrimu. Kaip rašo Valentinas Aleksa, J. Aleksa stebėjo to laikmečio ekonominę ir politinę pasaulio padėtį, krašto pokyčius. Jis rašė: „Taip stačiai mūsų akyse, mums daug ko ir nepastebint, visa keičiasi iš pat pagrindų. Vyksta ne vien ūkio krizė, bet ir viso politinio gyvenimo, mokslo, meno, tikybos, doros, žodžiu, vyksta bendra žmonijos gyvenimo krizė. Idėjos, pasaulėžiūros, mokslo dėsniai (lig pradinių aksiomų įskaitytinai) iš naujo perkainuojami. Vieni dalykai atmetami, paneigiami, kiti kitoniškiau vertinami; šis tas ir naujo mėgina gyveniman prasikalti. Be to, kitaip visi tie dalykai derinami. Ir mes, lietuviai, savo gyvenimo ir savo gyvo lietuviško patyrimo mokomi, turime veikliai dalyvauti šiame senų idėjų, senų vertybių perkainavimo darbe ir naujų kultūros dalykų kūrybos darbe. Naujai į gyvenimą turime pažiūrėti, savomis gyvomis lietuviškomis žmogaus akimis“ (Aleksa, 1933, p. 274).

J. Aleksa yra atkreipęs dėmesį ir į mokslinių tyrimų reikalus, jų specifika. XIX šimtmetį jis norėtų vadinti scholastišką ekonominių doktrinų šimtmečiu ir iš dalies sociologinės „alchemijos“ amžiumi. Jis pateikia visuomenės mokslų apibrėžtį. Ekonominiai mokslai J. Aleksai – sociologinių mokslų padalinys: pasak jo, XX a. viduryje ateina metas ekonominiams ir apskritai sociologiniams mokslams. Mokslininkų uždavinys – viešosios nuomonės kristalizavimas. J. Aleksa sutinka, kad ekonomikoje vis daugiau reikšmės teikiama psichologiniams momentams, kad ryšiai tarp ūkio ir psichologijos tik nujaučiami, bet dar neištirti, kaip ir dorovės įtaka ekonominiam ir apskritai visuomeniniam gyvenimui. Didelę įtaką visam gyvenimui turinti ir tikyba, tad trijų dalykų – psichologinių momentų, dorovės ir tikybos – santykio su ūkio ekonominiais aspektais pažinimas ir ištyrimas J. Aleksai atrodo svarbiausi. Tai labai svarbus pastebėjimas šios dienos visuomenės gyvenime, kuriame dorovės ir tikybos mokymas bei tyrinėjimas buvo apleistas. Tyrinėtojai (edukologai, sociologai, psichologai) vėl turi kibti į šio pobūdžio tyrimus. Tad J. Aleksa išryškėja kaip gilus visuomenės reikalų žinovas ir tyrinėtojas, pateikęs netgi šio meto sociologams reikšmingas įžvalgas.

Savo knygoje „Lietuviškų gyvenimo kelių beiškant“ (1933 m., „Lietuvių tautos likimo klausimu“) J. Aleksa nurodo, kad gausios, labai įvairios XIX a. socialinio gyvenimo doktrinos, pradėtos taikyti Lietuvoje, pasirodė mūsų kraštui (ir kitiems kraštams) mažai tinkamos. Mokslininkų išvestieji ūkio gyvenimo

dėsniai („geležiniai“ ekonomikos dėsniai) gyvenimo eigos daugiausia sugriaunami. J. Aleksa išvelgia, kad tenka neatsisakyti ir senų ūkio tyrinėjimo metodų, ir ieškoti naujų. Šia prasme atsiveria visai naujos gyvenimui pažinti perspektyvos ir plačiausia žmogaus kūrybai dirva (J. Aleksa, 1933, p. 208). Taigi J. Aleksos samprotavimai ūkio klausimais plaukia iš gyvenimo stebėjimo, o ne iš pripažintų ūkio teorijų analizės. Tačiau šiuo atveju – stebėti gyvenimą – nebus, jo nuomone, lengva, nes naujų mokslininkų uždavinys yra gerokai pasunkėjęs – tenka tirti nepalyginamai sudėtingesnę objektą, be to, objektą ne tiek jo statikoje, kiek dinamikoje. Išaugusių galimybių ne vien kūrybai, bet ir klaidžiojimams, apsirikimams (ten pat).

Literatūra

1. Adair, J. (2003). *Not Bosses but leaders*. London and Philadelphia.
2. Aleksa, V. (1999) Jono Aleksos gyvenimo ir veiklos kelias. *J. Aleksa. Ūkio, mokslo ir valstybės baruose*. (p. 9–34). Sud. M. Treinys, Vilnius
3. Aleksa, J. (1933). *Lietuviškų gyvenimo kelių beieškant Lietuvos tautos likimo klausimu*. Kaunas.
4. Boyatzis, R., McKee, A. (2006). *Darni lyderystė*. Vilnius: Verslo žinios.
5. Jasaitis, J. (2011) J. P. Aleksos išvalgos šiuolaikinės sociokultūrinės situacijos kontekste. *Valstybininkas ir mokslininkas Jonas Pranas Aleksa. Žvilgsnis iš dabarties*. Sud.: V. Aleksa ir J. Čaplikas Kaunas: A. Stulginskio universitetas.
6. Jasaitis, J. (2010). Pratarė. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
7. Kazlauskienė, V. (2000). J. Aleksa apie žemės ūkio vaidmenį tautos ir valstybės gyvenime. *Iš Lietuvos sociologijos istorijos*. Straipsnių rinkinys. 3-oji knyga. Ats. red. A. Vosyliūtė. Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas.
8. Nyčė, F. (1991). *Rinkiniai raštai*. Vilnius: Mintis.
9. Treinys, M. (2000). J. Aleksa ir ūkininkų vienybės ideologijos formavimasis Nepriklausomoje Lietuvoje. *Iš Lietuvos sociologijos istorijos*. Straipsnių rinkinys. 3-oji knyga. Ats. red. A. Vosyliūtė. Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas.
10. Vydūnas. (1990). *Raštai*. I tomas. Vilnius: Mintis.

Vosyliūtė, A.

Jonas Aleksa: the Personality, Activity and Commitments to the Science

Summary

The paper deals with the analysis of the life, work and social activity of Jonas Aleksa (1879 – 1955). He played one of the leading roles in the agriculture, organisation of rural communities, science (published some books and articles), in management of village society in the prewar Lithuania.

He was raised in wealthy catholic family in Kumetiškiai village (west Lithuania). Some of his relatives were educated people and stimulated (e.g. his mother) J. Aleksa's education. J. Aleksa in the very youth was interested in social problems, studied sociology and agriculture in Moscow and Warsaw. J. Aleksa, as active intellectual, was imprisoned in Moscow.

In 1918, he returned to native country. He created the ideas towards attitudes to the independent economy of nation. According to him, the country can come alive, if the agriculture, farming, and private property will prosper.

He was a very educated person (interested in history, ideas of such philosophers as V. Solovjov, L. Shestov, writer F. Dostojevskij). Because Lithuania suffered under regime of Russian empire, he participated in the process of the development of farmers' solidarity.

The purpose of J. Aleksa was to consolidate the Lithuanian nation and create the Farming Unity. He was very active participant in country's social life. In 1918–1920, he was the director of Agriculture Department, in 1920–1923 – Minister of Agriculture and State Wealth.

In 1925 – 1940, he was docent, later professor in Kaunas University, in 1925, J. Aleksa was the creator of Farmers'

party, in 1925–1927 – President of Agriculture Palace, in 1926 – 1935, he was Minister of Agriculture, in 1928–1936 – the leader of the Farmers Unity organization, doctor of agriculture science (since 1929). In 1925 – 1927, he was the editor of the journal “Žemės ūkis”.

1948 – 1955, he was deported to Siberia. So J. Aleksa experienced terror and genocide in soviet prisons and places of deportations such as killing, physical and moral torments, personal indignity, worsening or changing of living conditions which caused deaths. J. Aleksa saw many dramatic events among other prisoners and deportees.

J. Aleksa was the author of the ideology of farmers' unity in Independent Lithuania. During the first four decades of the 20th century, the ancient village system of country was transformed into separated farm system. Growing individualism of farmers was accompanied by increasing political polarization. At the same time the process of formation of co-cooperative relations among the farmers started and the efforts for fostering their unity increased.

He played very important role in the organization of the agricultural system.

Agriculturist, sociologist Jonas Aleksa participated in the process of the development of farmers' solidarity. J. Aleksa was the leader in the Lithuanian agricultural community, propagating the significance of farming in society, improving the culture of farming.

Keywords: the features of J. Aleksa personality, his trouble of village people's sense, the characteristics of leader, principles of sociological research.

Straipsnis recenzuotas

Straipsnis gautas 2012 m. spalio mėn., priimtas 2012 m. lapkričio mėn.

The article has been reviewed

Received in October 2012; accepted in November 2012.